

Warszawa, 30 maja 2018 r.

Komunikat FOR 15/2018: Kolejny podatek: tym razem obciążający kierowców

- **Wzrost ryzyka politycznego na Bliskim Wschodzie i osłabienie złotówki doprowadziły do znacznego wzrostu cen paliw – pod koniec kwietnia za litr benzyny EU95 płaciliśmy 4,88 zł, a obecnie ok. 5,10 zł. Mimo to rząd PiS nie wycofuje się z planów nałożenia na paliwa „opłaty emisyjnej”, która podniesie opodatkowanie litra benzyny (i ropy naftowej) o 10 groszy. Tymczasem już dzisiaj podatki stanowią 55% ceny benzyny.**
- **Deklaracje rządu PiS o przeznaczeniu nowego podatku na fundusze celowe, walczące ze smogiem i rozwijające niskoemisyjny transport, nie są wiarygodne. Podobnie jak w przypadku planowanej „daniny solidarnościowej” oraz wsparcia niepełnosprawnych wykorzystuje się ważny i popularny cel do legitymizacji nowego podatku.**
 - **Po pierwsze, większości dochodów państwa nie można przypisać do konkretnych wydatków. Jeśli rząd wprowadzi nowy podatek na dany cel, to i tak będzie mógł jednocześnie ograniczyć finansowanie realizacji tego celu z innych źródeł.**
 - **Po drugie, praktyka pokazuje, że z czasem fundusze celowe są wydatkowane niezgodnie z pierwotnym przeznaczeniem: Fundusz Pracy wypłaca wynagrodzenia lekarzom-rezydentom, Fundusz Reprywatyzacji dotuje państwowe media, a Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej dotuje uczelnię ojca Rydzyka, finansuje zakupy sprzętu dla Ochotniczej Straży Pożarnej i wspiera działalność statutową Centralnego Biura Antykorupcyjnego.**
- **Wzrost opodatkowania paliw przełoży się na wzrost cen dla kierowców i konsumentów. Zauważyło to samo Ministerstwo Finansów na etapie konsultowania projektu w Stałym Komitecie Rady Ministrów, pisząc: „Wprowadzenie opłaty emisyjnej to kolejne obciążenie nałożone na paliwa. Spowoduje to wzrost presji inflacyjnej, gdyż zdrożeje transport towarów, a w związku z tym jego wyższe koszty przedsiębiorcy przerzucą na ceny towarów, co odczują konsumenci”.**
- **Jeśli nawet, co jest mało prawdopodobne, nastąpiłoby sugerowane przez ministra energii Krzysztofa Tchórzewskiego przerzucenie nowego podatku na Orlen i Lotos, to byłoby to działanie na szkodę drobnych akcjonariuszy, o których interes zarządy spółek kontrolowanych przez państwo też powinny dbać. Byłby to kolejny przykład niezważania przez rząd PiS na interes Polaków, którzy zdecydowali się zaufać państwowym spółkom i powierzyli im swoje oszczędności. Państwo kontroluje**

aż 12 spółek z indeksu WIG20, przez co ignorowanie interesów drobnych akcjonariuszy prywatnych przez rząd PiS staje się poważnym problemem dla warszawskiej giełdy.

W pierwszych czterech miesiącach 2018 roku podatki stanowiły przeciętnie 55% ceny benzyny EU95, 52% ceny oleju napędowego i 41% ceny autogazu¹. Udział podatków w cenie zmienia się wraz z cenami netto, ponieważ część podatków nakładana jest kwotowo, a nie procentowo. W Sejmie jest obecnie procedowany projekt ustawy autorstwa Ministerstwa Energii, nakładający na paliwa nowy podatek: „opłatę emisyjną”. Skutkiem będzie zwiększenie obciążenia litra paliwa podatkami o 10 gr (8 gr „opłaty emisyjnej” i 2 gr VAT).

Fundusze celowe są nadużywane

„Opłata emisyjna” wraz z planowaną „daniną solidarnościową” będzie pogłębiała wyłom, jaki w budżecie państwa tworzą fundusze celowe. Taka praktyka utrudnia obywatelom ocenę rozdysponowania środków publicznych, a administracji efektywne ich wydatkowanie. Wpływy z „opłaty emisyjnej” mają służyć finansowaniu działalności Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (85%) i nowoutworzonego Funduszu Niskoemisyjnego Transportu (15%). „Danina solidarnościowa” ma być przeznaczona na tworzenie Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (osobny od istniejącego już Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych). Tymczasem już dzisiaj funkcjonuje 28 państwowych funduszy celowych o łącznych planowanych wydatkach w 2018 roku na poziomie 277 mld zł (13,2% PKB), przy czym większość stanowią fundusze emerytalne i rentowe (FUS, KRUS) – planowane wydatki pozostałych 22 funduszy wynoszą 21 mld zł (1% PKB).

Wprowadzenie „opłaty emisyjnej” i „daniny solidarnościowej” może stanowić odejście od dobrego trendu ograniczania wydatków prowadzonych poprzez fundusze celowe. W ostatnich latach wydatki realizowane przez fundusze celowe nieco spadały (jeśli wydatki w 2018 roku zostaną wykonane zgodnie z planem, to o 0,28% PKB od 2015 roku). Jeśli wydatki innych funduszy celowych nie zostaną ograniczone, to wraz z wejściem w życie „opłaty emisyjnej” (1,7 mld zł w 2019; 0,08% PKB) i „daniny solidarnościowej” (1,15 mld zł w 2019; 0,05% PKB) prawdopodobnie zaczniemy obserwować tendencję odwrotną.

Kiedy nowe podatki służą finansowaniu specjalnie tworzonych funduszy celowych, politycy mogą zwodzić obywateli, twierdząc, że owe podatki są uzasadnione, bo dzięki nim realizuje się popularne społecznie cele. „Opłata emisyjna” ma być przeznaczona na ochronę środowiska i nowoczesny niskoemisyjny transport, a „danina solidarnościowa” na pomoc niepełnosprawnym. Jednak politycy często kreatywnie dodają poszczególnym funduszom nowe wydatki, niezwiązane z ich pierwotnym przeznaczeniem, a lista funduszy zmienia się co roku. I tak, opłacany przez wszystkich pracodawców Fundusz Pracy m.in. wypłaca wynagrodzenia lekarzom-rezydentom, Fundusz Reprywatyzacji dotował m.in. Telewizję

¹ POPIHN, *Szacowana struktura średnich cen detalicznych w Polsce w 2017 i 2018 roku*, 7 maja 2018, http://www.popihn.pl/struktura_cen.php?news_id=225 (dostęp: 30 maja 2018).

Polską i Polskie Radio², a Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej był wydatkowany m.in. na dotacje dla uczelni ojca Rydzyka, zakup sprzętu dla Ochotniczej Straży Pożarnej i ustawową działalność Centralnego Biura Antykorupcyjnego³.

Nowy podatek obciążą kierowców...

Wyższe opodatkowanie paliw, o ile nie zostanie wprowadzony w życie pomysł ministra energii Krzysztofa Tchórzewskiego (co samo w sobie jest mało prawdopodobne), przełoży się na wyższe ceny benzyny i ropy naftowej. Ze względu na wzrost cen transportu wzrosną też ceny innych towarów. **Ministerstwo Finansów zwracało na to uwagę w Stałym Komitecie Rady Ministrów:**

„Wprowadzenie opłaty emisyjnej to kolejne obciążenie nałożone na paliwa. Spowoduje to wzrost presji inflacyjnej, gdyż zdrożeje transport towarów, a w związku z tym jego wyższe koszty przedsiębiorcy przerzucą na ceny towarów, co odczują konsumenci”⁴.

Należy przy tym zauważyć, że wzrost detalicznych cen paliw nie musi przełożyć się na ceny w stosunku 1:1. Jednakże, nawet jeśli część nowego podatku sfinansują koncerny paliwowe, co odbije się na ich rentowności, to również to może odbić się na konsumentach pod postacią niższej jakości usług lub braku możliwości obniżenia cen.

...albo drobnych akcjonariuszy państwowych spółek

Tchórzewski zasugerował, że „opłatę emisyjną” mogą w całości wziąć na siebie kontrolowane przez państwo koncerny paliwowe. Jak oświadczył 9 maja w Sejmie, „wprowadzenie opłaty emisyjnej [...] nie spowoduje wzrostu cen paliw na rynku; zdecydowały się na to państwowe spółki paliwowe, kosztem niewielkiego zmniejszenia swojej rentowności”⁵.

Należy tutaj podkreślić, że w owych, jak to określił Tchórzewski, „państwowych spółkach paliwowych” swoje udziały posiadają też inwestorzy prywatni. Mimo że państwo posiada

² B. Błaszczuk, *Zmiany w systemie instytucjonalnym polskiej gospodarki. Wypieranie własności prywatnej, rynku i konkurencji przez państwo w ramach „dobrej zmiany”, [w:] Perspektywy dla Polski. Polska gospodarka w latach 2015–2017 na tle lat wcześniejszych i prognozy na przyszłość*, Forum Obywatelskiego Rozwoju, Warszawa 2017, s. 233–234.

³ P. Rojek-Socha, *RPO o Funduszu Sprawiedliwości – są wątpliwości*, 24 maja 2018, <http://www.lex.pl/czytaj/-/artykul/rpo-o-funduszu-sprawiedliwosci-sa-watpliwosci> (dostęp: 30 maja 2018).

⁴ <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12289901/12378812/12378814/dokument334742.pdf> (dostęp: 30 maja 2018).

⁵ Tchórzewski: *Opłata emisyjna nie spowoduje wzrostu cen paliw na stacjach*, 9 maja 2018, <http://serwisy.gazetaprawna.pl/energetyka/artykuly/1122512,czy-oplata-emisyjna-spowoduje-wzrost-cen-paliw.html> (dostęp: 30 maja 2018).

w tych spółkach pakiet kontrolny, to nie są one w pełni państwowe – w Orlenie państwo bezpośrednio lub pośrednio posiada 32,4% akcji, a w Lotosie 53,2% akcji.

Oczywiście, taka operacja z punktu widzenia państwa byłaby korzystna. Koszty „opłaty emisyjnej” rozłożyłyby się proporcjonalnie na wszystkich akcjonariuszy, a beneficjentem byłby tylko największy z nich – Skarb Państwa. Jednak interes największego akcjonariusza nie jest tożsamy z interesem spółki, a zadaniem zarządu jest dbanie również o interesy pozostałych właścicieli. W regulaminie zarządu Orlenu jest to wyrażone wprost:

„Podstawowym celem działania Zarządu jest realizacja interesu Spółki, rozumianego jako powiększanie wartości powierzonego jej przez akcjonariuszy majątku, z uwzględnieniem praw i interesów innych niż akcjonariusze podmiotów, zaangażowanych w funkcjonowanie Spółki, w szczególności wierzycieli Spółki oraz jej pracowników”⁶.

W tym kontekście bulwersujące są słowa nominowanego przez PiS prezesa Orlenu Daniela Obajtka, który oświadczył: „Zdecydowaliśmy, że nie przerzucimy opłaty na konsumentów, bo jest to rozwiązanie korzystne dla firmy i gospodarki kraju”⁷. Takiego działania nie można jednak uznać za korzystne dla firmy, gdyż oznaczałoby wzrost kosztów bez odpowiadającego mu wzrostu przychodów – nawet Tchorzewski zauważył, że taka operacja odbiłaby się na rentowności koncernu.

Nie byłby to pierwszy przypadek drenowania przez rząd PiS drobnych akcjonariuszy kontrolowanych przez państwo spółek. We wrześniu 2016 roku zdecydowano o podniesieniu kapitału zakładowego PGE, od której to operacji spółka musiała zapłacić prawie 110 mln zł podatku dochodowego⁸. Cała operacja w żaden sposób nie poprawiła kondycji spółki i nie przyniosła korzyści innym akcjonariuszom spółki niż ten największy – Skarb Państwa. Działaniem na szkodę drobnych akcjonariuszy prywatnych było również sfinansowanie przez 13 kontrolowanych przez państwo spółek działalności Polskiej Fundacji Narodowej. Dzięki tej operacji PFN mogła sfinansować propagandową kampanię „Sprawiedliwe sądy”, za którą zapłaciła założonej przez Piotra Matczuka i Annę Plakwicz spółce Solvere. Matczuk i Plakwicz to osoby związane z PiS – odpowiedzialne za dwie ostatnie kampanie wyborcze partii i politykę informacyjną Rady Ministrów⁹.

⁶ Regulamin Zarządu Spółki, par. 2 pkt 3, <https://www.ornlen.pl/PL/OFirmie/Strony/DokumentyKorporacyjne.aspx>.

⁷ Szef Orlenu o opłacie emisyjnej: Nie przerzucimy jej na konsumentów, 9 maja 2018, <http://serwisy.gazetaprawna.pl/energetyka/artykuly/1122535,opлата-emisyjna-czy-zostanie-przerzucona-na-konsumentow.html> (dostęp: 30 maja 2018).

⁸ PGE zapłaci 109,65 mln zł podatku w zw. z podniesieniem kapitału, 12 września 2016, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/PGE-zaplaci-109-65-mln-zl-podatku-w-zw-z-podniesieniem-kapitalu-7477030.html> (dostęp: 30 maja 2018).

⁹ R. Trzeciakowski, Komunikat FOR 15/2017: Państwowe firmy na partyjne zlecenie atakują sądy, 11 września 2017, <https://for.org.pl/pl/a/5486,komunikat-for-15/2017-panstwowe-firmy-na-partyjne-zlecenie-atakuja-sady> (dostęp: 30 maja 2018).

Trudno w tej chwili stwierdzić, czy Obajtek zdecyduje się wprowadzić swoje słowa w życie, czy jest to tylko element kampanii mającej na celu wprowadzić w błąd podatników i wyborców. Należy jasno podkreślić, że Obajtek jako prezes spółki powinien stać na straży jej wartości, a nie wykonywać zlecenia od swoich politycznych patronów¹⁰. Biorąc pod uwagę to, że państwo kontroluje aż 12 spółek z indeksu WIG20, lekceważenie interesów drobnych akcjonariuszy prywatnych przez rząd PiS staje się poważnym problemem dla warszawskiej giełdy.

Podsumowanie

„Opłata emisyjna” wraz z „daniną solidarnościową” może doprowadzić do odwrócenia pozytywnego trendu ograniczania wydatkowania środków publicznych poprzez fundusze celowe. Fundusze celowe stanowią wyłom w budżecie państwa utrudniający obywatelom ocenę rozdysponowania środków publicznych, a samej administracji utrudniający efektywne wydatkowanie.

Wzrost opodatkowania paliw przełoży się na wyższe ceny dla konsumentów. Próba przerzucenia nowego obciążenia na państwowe koncerny paliwowe będzie jaskrawym przykładem działania na szkodę ich rozdrobionych prywatnych akcjonariuszy.

¹⁰ M. Zieliński, *Orlen jak rządowy folwark*, 22 maja 2018, <http://www.parkiet.com/Felietony/305229968-Orlen-jak-rzadowy-folwark.html> (dostęp: 30 maja 2018).

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wyężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn, możesz się skontaktować:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

Tel. 500 494 173

patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność - obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

KONTAKT DO AUTORÓW

Rafał Trzeciakowski

Ekonomista

e-mail: rafal.trzeciakowski@for.org.pl

Marcin Zieliński

Ekonomista

e-mail: marcin.zielinski@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A · 02-628 Warszawa · tel. +22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl · www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR) · [t@FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR)